

वा० रा०

॥१२७॥

अथ रामोपि लोपाख्यानेनाश्वमेधस्य राज्ञामशेषानर्थनिवृत्तिपूर्वकपरमेष्ठसाधनत्वं दर्शयति ॥ तदिति ॥ अश्वमेधमाहात्म्यमजानानं प्रतीवलक्ष्मणस्तद्वैभवमुक्तवानिति भावेन हासः ॥ १ ॥ वृत्रघातं वाजिमेधफलं च यद्यथावदसि तदेवमेवेत्यन्वयः ॥ २ ॥ अथ स्वस्य परिपूर्णाश्वमेधज्ञातृत्वज्ञापनायाह ॥ श्रूयते इति ॥ बाह्विर्देशविशेषः ॥ ३ ॥ ४ ॥ ५ ॥ भयार्तत्वं कुतस्तत्राहाविभ्यन्निति अविभयुरित्यर्थः ॥ तत्र हेतुः सरोषस्येति ॥ ६ ॥ ७ ॥ ८ ॥ हत्वैव हत्वापीत्यर्थः ॥ ९ ॥ अयुतमयुतसंख्याकं वध्यमानम

तच्छ्रुत्वा लक्ष्मणेनोक्तं वाक्यं वाक्यविशारदः ॥ प्रत्युवाच महातेजाः प्रहसन्नाघवो वचः ॥ १ ॥ एवमेव नरश्रेष्ठ यथावदसि लक्ष्मण ॥ वृत्रघातमशेषेण वाजिमेधफलं च यत् ॥ २ ॥ श्रूयते हि पुरा सौम्य कर्दमस्य प्रजापतेः ॥ पुत्रो वाह्मीश्वरः श्रीमानिलोनाम सुधार्मिकः ॥ ३ ॥ स राजापृथिवीं सर्वां वशं कृत्वा महायशः ॥ राज्यं चैव नरव्याघ्रपुत्रवत्पर्यपालयत् ॥ ४ ॥ सुरैश्च परमोदारैर्देतैश्च महोधनैः ॥ नागराक्षसगंधर्वैर्यक्षैश्च सुमहात्मभिः ॥ ५ ॥ पूज्यते नित्यशः सौम्य भयार्ते रघुनंदन ॥ अविभ्यंश्च त्रयो लोकाः सरोषस्य महात्मनः ॥ ६ ॥ स राजा दृशोप्यासीद्धर्मे वीर्ये च निष्ठितः ॥ बुद्ध्या च परमोदारो वाह्मीकेशो महायशः ॥ ७ ॥ स प्रचक्रे महाबाहुर्दुर्गयां रुचिरेवने ॥ चैत्रे मनोरमे मासे स भृत्यबलवाहनः ॥ ८ ॥ प्रजघ्ने स नृपोऽरण्ये मृगांश्छतसहस्रशः ॥ हत्वैव तृप्तिर्नाभूच्च राज्ञस्तस्य महात्मनः ॥ ९ ॥ नाना मृगाणामयुतं वध्यमानं महात्मना ॥ यत्र जातो महासेनस्तं देशमुपचक्रमे ॥ १० ॥ तस्मिन् प्रदेशे देवेशः शैलराजसुतां हरः ॥ रमयामास दुर्धर्षः सर्वैरनुचरैः सह ॥ ११ ॥ कृत्वा स्त्रीरूपमात्मानमुमेशो गोपतिध्वजः ॥ देव्याः प्रियचिकीर्षुः स नूतस्मिन्पर्वतनिर्झरे ॥ १२ ॥ यत्र यत्र वनो देशो सत्वाः पुरुषवादिनः ॥ वक्षाः पुरुषनामानस्ते सर्वे स्त्रीजनाभवन् ॥ १३ ॥

भूदिति शेषः ॥ अथ यत्र महासेनस्कंदो जातस्तं देशमुपचक्रमे जगाम ॥ १० ॥ ११ ॥ गोपतिध्वजो वृषभध्वज आत्मानं स्त्रीरूपं कृत्वा तत्र पर्वते तिष्ठतीति शेषः ॥ किमर्थमेवं तत्राह ॥ देव्याः प्रियं चिकीर्षुरिति ॥ पुरुषवादिनः पुरुष इति वादो व्यपदेशो येषांते ॥ पुल्लिङ्गवत्त्वेन शब्दवाच्यायेपदार्थाः सन्ति यच्चान्यत्किंच न नपुंसकवाच्यं तत्सर्वानारीसंज्ञं स्त्रीलिङ्गशब्दवाच्यत्वाहं स्त्रीवेषं बभूव ॥ १२ ॥ १३ ॥

उ० कां०

॥१२७॥